

ISLAM I MUSLIMANI U ŠPANJOLSKOJ

Kako ovdje neće biti riječi o povijesti islama i njegovog dolaska u Španjolsku, samo ćemo napomenuti da je ova zemlja bila prva u Europi koja se susrela s našom vjerom. Davne 711. godine sedam tisuća muslimana, većinom Berbera, pod zapovjedništvom Tarika ibn Zijada namjesnika Septe i Muse ibn Nusajra, namjesnika sjeverne Afrike stižu na Gibraltar, a otuda za nepunih dvije godine osvajaju Apeninski poluotok. U Španjolskoj će ostati sve do 1492. godine kada je palo posljednje muslimansko utočište Granada. No i nakon te godine muslimana je bilo u Španjolskoj koji su tajno ispovijedali svoju vjeru. Ti muslimani poznati su pod imenom Moreski zbog teškog zuluma i nepravdi podižu bunu 1568. godine. Uvidjevši da Moreski ne žele ostaviti svoju vjeru španjolske vlasti donose odluku da ih 1610. godine protjeraju iz zemlje. Odlazeći iz zemlje u kojoj su rođeni i odrasli muslimani su doživljavali teška iskušenja. Ne mali broj njih utopio se na moru jer su španjolske vojne postrojbe namjerno potapale brodove na kojima su izbjegli muslimani odlazili. Najveći dio njih odselio je u Maroko nadajući se skorom povratku. Tijekom osam stoljeća vlasti u ovoj zemlji muslimani nisu nikoga prisiljavali na islamizaciju, ostavljajući kršćanima slobodu u izboru vjere. Kada su oni došli u podređen položaj stavljeni su pred izbor; ostaviti vjeru i prihvatiti kršćanstvo, ili otići iz zemlje.

Sve do 1980. godine u Španjolskoj je islam bio zabranjena religija, iako je diktator Franko obilato koristio muslimane u svojim falangama protiv Republikanaca u građanskom ratu. O hrabrosti muslimanskih vojnika u Frankovim falangama postoje brojne anegdote. Jednu od njih zapisao je i bosanski musliman iz Bijeljine poznati *španjolski borac* Fadil Jahić Španac. U svojim sjećanjima na španjolski građanski rat u kome je učestvovao na strani Republikanaca, Jahić opisuje da je u jednoj bici zaostao u povlačenju pred napadima Falange. U rov u kome se nalazio, uskočio je crni vojnik sa fesom na glavi, strojnicom na *gotovs* i bajonetom u zubima. Šokiran ovim vojnikom Fadilu Jahiću se nekontrolirano glasno iz usta oteo *šehadet*, siguran da mu predstoji smrt jer su Marokanci u redovima falange bili poznati po žestini i neumoljivosti. Kada je *garavi* vojnik čuo Fadilov *šehadet*, i on se iznenadio. Upitao ga je: *Muslim?* našto mu je u strahu klimanjem glave potvrdio. Vojnik mu je migom dao do znanja da ostane u rovu, a on je produžio nekih stotinjak metara, a potom se vratio pokazavši mu rukom siguran put za povlačenje.

Pisac ovog priloga boravio je 2002. godine u Španjolskoj u jednom selu oko 180 kilometara od Granade na otvorenju Islamskog centra koga je financirao vladar Imareta Šarike iz Ujedinjenih Arapskih Emirata dr. Sultan bin Muhammed el-Kasimi, isti dobrotvor koji je donirao za gradnju Zagrebačke džamije 2,5 milijuna dolara. Tom prigodom sam čuo

priču o muslimanima ovoga sela. Nakon povlačenja muslimana iz Španjolske muslimani ovoga sela ostali su na svojim posjedima u planinskom predjelu zvanom *Sagra* gdje su uzgajali bikove i poznate španjolske rasne konje. U brojnim napadima na njih kršćani su ih pokušali osvojiti, ali u tome nisu uspjivali jer je selo bilo u zabiti, daleko od glavnih putova, upravo onako zabito kako to i sama poslovice kaže: *zabito kao španjolsko selo*. Njihova borba da održe vjeru trajala je stoljećima, sve do dolaska Franka na vlast. Njegove Falange u potjeri za Republikancima opazili su utvrdu, pomislivši da se u njoj kriju njihovi neprijatelji. Sa zaprepaštenjem su utvrdili da su to ostaci muslimana koji su u jednoj pećini imali i mesdžid dobro skrit od javnosti. Falange su ih napale i pobili brojne mještane sela, ali ih se nekolicina spasila. Kada je 1980. godine Frankov režim pao i na vlast stigla demokracija ovi su *muslimani* osjetili da imaju slobodu ispovijedati svoju vjeru. Međutim njihova pritajenost je potrajala sve do 1995. godine, kada je njihov vjerski vođa po muslimanskom imenu Abdusamed, a po španjolskom Antonio uputio u islamski svijet s namjerom da traži pomoć za izgradnju pravog mesdžida. Naišao je, kao i mi, na pravog dobrotvora dr. Sultana, vladara ovog poznatog Imareta u UAE koji mu je pružio svu financijsku pomoć i osobno nazočio otvorenju u ljeto 2000. godine. Pisac ovog priloga i danas se ponekada čuje s Abdusamedom Romerom i razmjenjuju informacije o stanju islama i muslimana.

Pretpostavlja se da danas u Španjolskoj živi oko milijun muslimana, a neki tvrde i milijun i petsto tisuća. Njihov se broj svakodnevno mijenja jer je njihov priljev veliki s obzirom na svakodnevni nezakoniti ulazak imigranata iz Afrike, većinom muslimana. Neki podaci govore da oko dvjesto tisuća njih ima španjolsko državljanstvo, i ako se tomu doda još oko pedeset tisuća Španjolaca koji su prihvatili islam, ili se islamu vratili kao svojoj staroj vjeri, onda imamo donekle jasnu sliku islama i muslimana u ovoj zemlji. Prema pisanju španjolskog dnevnika *El-Pais* 119.994 muslimanske djece u osnovnim i srednjim školama pohađa islamski vjeronauk. Vjeronauk u Španjolskoj je reguliran Zakonom o vjerskim slobodama, a koji je izglasan u Parlamentu 1980. godine. U Španjolskoj je registrirano pri ministarstvu obrazovanja samo 41 islamski vjeroučitelj, što govori da broj vjeroučenika uvelike prelazi mogućnosti vjeroučitelja. Islamski savjet u Španjolskoj koji je pored ostaloga zadužen za suradnju sa španjolskom vladom potpisao je Ugovor 1992. godine s Vladom kojim su muslimani postigli pored ostaloga i:

1. pravo na vjeronauk muslimanske djece u osnovnim i srednjim školama.
2. zaštitu vjerskih objekata.
3. zakonom zaštićen položaj imama i drugih vjerskih lica.
4. pravo na brak po šerijatskim propisima.

5. ovim Ugovorom i Zakonom o vjerskim slobodama Španjolska je bila četvrta zemlja u Europi koja je službeno priznala islam.

Treba međutim istaći da petnaest godina nakon potpisivanja ovog Ugovora još uvijek nisu ostvarena sva prava i slobode muslimanskih vjernika. Mali broj vjeroučitelja islamskog vjeronauka pravda se nedostatkom sredstava za plaćanje vjeroučitelja, kao i nedostatak kvalificiranog kadra za ovu aktivnost.

Pri ministarstvu pravosuđa postoji 539 različitih islamskih zajednica od čega je njih 220 registrirano u ministarstvu i kod Islamskog savjeta Španjolske. Na čelu Islamskog savjeta Španjolske nalazi se Ridžaj Tatari imam mesdžida *Tetuan* u Madridu. On osobno u svom mesdžidu priprema 30 novih vjeroučitelja u osnovnim i srednjim školama i čini goleme napore kako bi riješio ovaj golemi problem španjolskih muslimana. S početkom 2005. godine socijalistička vlada je uvela izučavanje islama u nekim školama u velikim španjolskim gradovima. Taj je program odmah napadnut od strane desničara koji su uvjetovali izučavanje naše vjere pod neprihvatljivim uvjetima. No socijalistička vlada je ustrajala na svom programu i na temelju postignutog sporazuma sa Islamskim savjetom. Zbog spomenutih teškoća program je bio nekoliko puta odgađan kada je na vlast došla desničarska Narodna stranka. Kada su socijalisti ponovo došli na vlast 2004. godine program je obnovljen. Tako je vjeronauk u Španjolskoj bio dopušten Zakonom, ali su ga desničarske vlasti stalno odbijale. S izuzetkom Septe i Malile gdje uglavnom žive muslimani u drugim gradovima ove zemlje nije se provodio vjeronauk. Sada je naročito aktualan u Barceloni i Madridu, gdje živi najveći broj muslimana, kao i u pokrajini Andaluziji.

U Madridu postoji Islamski kulturni centar veličine oko 15.000 m². S obzirom na broj muslimana u Španjolskoj broj mesdžida daleko zaostaje. Muslimani su se naročito žalili na desničarsku vladu Aznara koja se oglušila na sve zahtjeve Islamskog savjeta. Jedno vrijeme ta vlada je zabranjivala dolazak imama iz Maroka i drugih sjeverno-afričkih zemalja. Džamije i mesdžidi iz perioda muslimanske vlasti nisu vraćene muslimanima nego su i dalje muzejski prostori, a neke i s omalovažavajućim djelatnostima. Neke španjolske vlade su favorizirale neke religiozne sekte poput Ahmedija i njima omogućavaju veće slobode nego sljedbenicima islama koji kako se vidi ima između pola i milijun.

Teškoće s kojima se sučeljavaju španjolski muslimani skoro da su isti kao i u ostalim europskim zemljama. Među najveće probleme spadaju:

1. Pojava vjerski sekti kao što su Ahmedije i Behaije kojima se pruža veća sloboda aktivnosti nego sljedbenicima islama kojih ima preko milijun.
2. Pojava muslimanskih zajednica koje izbjegavaju uključivanje u Islamski savjet.
3. Pojava ezoterije u redovima muslimanskih vjernika što šteti ugledu islama.

4. Materijalne i financijske teškoće vjerskih zajednica koje uglavnom ovise i milodarima vjernika. Zajednice u kojima su Arapi u većini teško dolaze do priloga vjernika.

5. Muslimani radnici u Španjolskoj slabo su plaćeni kod poslodavaca, a veliki broj ih je nezaposlen.

Među najveće potrebe španjolskih muslimana se ubrajaju:

1. Nedostaje veliki broj vjeroučitelja i ostalih vjerskih službenika.

2. Islamske zajednice imaju snažnu potrebu slati studente u islamski svijet na studije islama.

3. Španjolski muslimani osjećaju veliku potrebu za vjerskom literaturom.

Mesdžid u Malagi jedan od rijetkih sagrađen nakon Zakona o vjerskim slobodama u Španjolskoj

Mesdžid el-Beššarat u Kordobi. Sagrađio ga je duhovni otac sekte Ahmedija Mirza Tahir Ahmed 1982. g.

Povjesni mesdžid u gradu Mionastir la Realu u Andaluziji, građen u 9. i 10. stoljeću. Godine 1931 proglašen je povijesnim spomenikom, a do tada je služio kao silos za žito

Islamski kulturni centar u Madridu građen donacijom kralja Saudijske Arabije rahmetli Fahda ibn Abdul Aziza.

Islamski kulturni centar u Madridu jedna je od najznačajnijih kulturnih vjerskih ustanova u Španjolskoj.

Islamski kulturni centar u Madridu ima najbogatiju islamsku knjižnicu u Europi

Mesdžid u Toledu, najstarija građevina u ovom gradu. Građen je u 11. Stoljeću, a danas služi kao muzej i Centar za izradu rukotvorina.

Džamija u Kordobi
Najpoznatiji spomenik muslimanske arhitekture u Španjolskoj - dvorac El-hamra u Granadi (dolje).

AL-HAMBRA